Florina-Maria BĂCILĂ
(Universitatea de Vest
din Timişoara)

Țărm, mal, liman în poezia lui Traian Dorz

Abstract: (*Țărm, Mal, Liman* in the Poetry of Traian Dorz) The current paper's objective is to highlight the meanings of three synonyms which are present in the poems of Traian Dorz: *țărm*, *mal*, *liman*. Author of thousands of mystical poems and of several volumes of memoires volume or religious meditation, he is one of the Romanian writers who showed a constant interest for the symbols with echoes derived from biblical canonical texts, enhancing their values in a special artistic view. Thus, in a series of poems dedicated to the several hypostases of the relation between man and the perspective of eternity, the above-mentioned nouns (integrated also in nominal groups, where they receive varied determinants) materialize meanings that recall the idea of limitation (proper to our common condition, but regarded as a travel of initiation in approaching and knowing God and, at the same time, as a travel of self-knowing), as opposed to the limitless dimension of the world Beyond. In such a context, one should bear in mind se emblematic sequence about *Țărmul Celălalt* (*the Other Shore*) – an iconic imagine of the author's lyricism, tailored through analogies with biblical episodes and having echoes in the essays or in his meditations. Apart from illustrating such semantic perspectives which contribute to the text's construction, the meanings of the three synonyms convey the profound emotional experiences of the poems' voice, always searching spiritual ascending – as observed from the selected lines from some representative creation for his poetic belief.

Keywords: lexicology, semantics, synonymy, stylistics, mystical-religious poetry

Rezumat: Lucrarea de față își propune să evidențieze semnificațiile a trei sinonime în opera lirică a lui Traian Dorz: *țărm*, *mal*, *liman*. Autor a mii de poezii de factură mistică și a numeroase volume de memorii sau de meditaţii religioase, el face parte din rândul scriitorilor români care au manifestat un interes constant pentru simbolurile cu rezonanțe desprinse din textele canonului biblic, valorificându-le valențele într-o viziune artistică specială. Astfel, într-o serie de poeme dedicate diverselor ipostaze ale relației dintre ființa umană și perspectiva eternității, substantivele menționate (integrate inclusiv în grupuri nominale, unde primesc determinări atributive variate) actualizează sensuri ce trimit la ideea de limitare (proprie condiției noastre firești, privite însă ca o călătorie a inițierii în cunoașterea Divinității și, deopotrivă, ca un traseu al autocunoașterii), în contrast cu ilimitarea pe care o presupune dimensiunea lumii de Dincolo. Într-un atare context, trebuie reținute și secvențele emblematice despre *Țărmul Celălalt* – o imagine-reper a liricii lui Traian Dorz, concepută prin intermediul analogiilor cu episoadele biblice și având ecouri în eseurile ori în meditațiile sale. Pe lângă ilustrarea unor asemenea perspective semantice care contribuie la realizarea construcției textuale, semnificațiile celor trei sinonime pun în lumină trăirile profunde ale eului auctorial, aflat mereu pe calea ascensiunii spirituale – fapt remarcat în versurile selectate din câteva creații reprezentative pentru crezul lui poetic.

Cuvinte-cheie: lexicologie, semantică, sinonimie, stilistică, poezie mistico-religioasă

Printre unităţile lexicale cu rol fundamental în configurarea universului liric dorzian, un loc aparte îl ocupă cele din câmpul semantic al acvaticului, întrebuinţate îndeosebi cu valori conotative în numeroase creaţii al căror lexic este marcat de folosirea lor adesea repetitivă; mai mult, în unul şi acelaşi poem, ele sunt situate – nu o dată – în poziţii-cheie, chiar una în proximitatea celeilalte.

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

Dintre acești termeni se remarcă substantivul românesc *țărm*, considerat ca fiind „moștenit dintr-un derivat neatestat (*termulus*, care explică forma veche *țărmur*) al rădăcinii latinești *term*-" (Tohăneanu, Bulza 1976, 142), care apare în neologisme înrudite precum *termen* sau *a termina*, cu referire directă la ideea delimitării în spațiu (cf. și lat. *terminus* „piatră de hotar, bornă"). În poezia lui Traian Dorz, o imagine emblematică ce se concretizează printr-un grup nominal este *țărmul mării mele*. Întreaga structură a unor creații poetice mizează pe transpunerea, în planul semnificațiilor spiritualizate, a unor relatări scripturistice, fapt redat la persoana I, sub semnul asumării trăirilor de către eul auctorial și al desprinderii unor învățături indispensabile ascensiunii pe calea credinței neclintite, în pofida eforturilor și a inerentelor obstacole (adesea majore), de natură obiectivă sau lăuntrică, a vicisitudinilor existenței cotidiene, pentru care însăși eliberarea interioară echivalează cu prezența inconfundabilă a Divinității; este vorba despre bine-cunoscute episoade biblice precum pescuirea minunată: „O, iată, Doamne, noaptea întreagă m-am trudit, / dar luntrea mea e goală, nimic n-am pescuit! // Cu ce am să Te-ntâmpin când ai să-mi vii în zori / **pe ţărmul** mării mele şi-n luntre-ai să-mi cobori? // Cu fruntea asudată şi trupul tremurând / încerc şi-ncerc zadarnic de fiecare rând, // E marea agitată şi vântul mi-e contrar, / nădejdea-mi luminează din ce în ce mai rar. // ... O, iată, Doamne, zorii – e vremea să Te-araţi, / mi-e inima mâhnită şi ochii-nlăcrimaţi! // Tu vii!... Şi luntrea-i goală, şi nu ştiu ce să spun / că, iată, înainte eu n-am nimic să-Ţi pun! // Dar când îmi vezi sudoarea şi trupul istovit / de niciun dar din lume n-ai fi mai mulţumit, // Căci când, cu toată truda, nu pot ce-am vrut, Iisus, / dorinţa de-a aduce e cum aş fi adus!" (CDr 96-97, *O, iată, Doamne!*[1]) sau umblarea pe mare și potolirea furtunii de către Hristos-Dumnezeu: „**La ţărmul** mării mele atât de frământate, / ai apărut odată, demult, Iisus Iubit, / vuia atunci furtuna cu valuri spăimântate, / dar Tu mi-ai spus Cuvântul şi tot s-a potolit. // În nopţile tăcerii singurătăţii mele, / ai răsărit odată Tu, Soare Adorat, / şi toată zbuciumarea suspinelor din ele / s-a prefăcut cereşte un imn înfiorat. // În vatra sărăciei pustiului din mine, / Te-ai arătat odată Tu, Prietenul meu Drag, / şi-n locul unde-atuncea plângeam printre ruine / iubirea are-o casă, cântarea are-un steag. // Ce bine-mi este-acuma, Preabunul meu Iisuse, / dar uneori mai tremur de-un gând îngrijorat: / nu-mi mai aduce noaptea singurătăţii duse, / nu-mi mai lua seninul pe care mi l-ai dat!" (CUrm 164-165, *La ţărmul mării mele*). În atari contexte, substantivul *țărm*, integrat în secvențe unde apar și alți termeni din același câmp semantic, relevă granițele proprii ființei umane în pendularea ei între teluric și ceresc, între înălțimile extatice ale întâlnirii cu Divinitatea și abisurile firii pământești sau obstacolele instituite de firescul lumii din jur – limite pe care numai intervenția salvatoare a Creatorului le poate pătrunde spre a restaura sufletul însetat de dragoste și de nemărginire, spre a aduce pacea de după strălucirea biruinței și inspirația creatoare consacrată slujirii lui Dumnezeu, Singurul Care veghează năzuințele vieții noastre spre eternitate, desființând barierele efemerului și unificând aspirațiile de aici, în prezența Sa, cu împlinirea lor în atmosfera de taină a fericirii edenice, inexprimabilă prin cuvinte, unde va avea loc cununia spirituală cu Mirele Iisus.

[1] Spre a nu îngreuna parcurgerea trimiterilor, am optat, în lucrarea de faţă, pentru notarea, în text, a referirilor (cu abrevieri) la volumele (aparţinându-i lui Traian Dorz) din care au fost selectate secvenţele lirice ilustrative, alături de numărul paginii / paginilor la care se află fragmentul respectiv şi de titlul poeziei. Evidenţierile din versurile citate ne aparţin.

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

În poezia lui Traian Dorz, departe de a primi accente tragice, „nunta în moarte reprezintă o cale spre Dumnezeu” (Ruşti 2002, 242), o experienţă-apogeu extatică, sublimată, dătătoare de sens şi de strălucire divină, un simbol al absolutului, al idealului purificării, al armoniei desăvârşite, chiar dacă acest lucru presupune sacrificiu, suferinţă, în vederea izbăvirii sufletului („întemniţat” de barierele acestei lumi) pentru un nou început, spre o nouă fiinţare în infinit – împlinire minunată a destinului ordonat, luminos, în vederea căruia am fost creaţi. Faptul se transferă şi asupra îndrumătorului comunităţii; cunoscând „sentimentul morţii mântuitoare” (Ruşti 2002, 252), el însuşi aşteaptă intrarea într-o altă dimensiune, clipa unirii intime și inseparabile cu nemurirea – întâlnire iniţiatică, de factură (şi motivaţie) mistică (prin misterul nupţial pe care îl include), între efemer şi etern (ceea ce estompează limitele fiinţei, aducând eliberarea deplină), îndemn permanent (conceput sub forma unor structuri poetice cu funcție conativă, marcată și prin utilizarea imperativului – mod al adresării directe) spre sine şi spre ceilalţi, cu care nu încetează să fie într-o strânsă unitate a trăirii impregnate de sacralitatea dorului: „Nu mai plângeţi, ochi iubiţi, / lacrimă amară, / Faţa Scumpă ce-O doriţi / tot pe norul ce-l priviţi / Se va-ntoarce iară. // Nu mai plânge, suflet drag, / **lângă ţărmul** mării, / în curând al Nunţii Steag / îţi va străluci pe prag / ceasul Cununării... // Nu mai plânge cu amar, / inimă zdrobită, / peste-al tău cernit hotar / în curând veni-va iar / lună strălucită. // – Fă-ţi mai vrednic sfântul spor / pentru Cel ce Vine, / căci, grăbit, plecatul Dor, / pe acelaşi dulce nor / va veni la tine. // Faţă scumpă, nu purta / văl de văduvie, / că-n curând pe fruntea ta / dulce te va săruta / Soţ de Veşnicie!” (CNoi 50, *Nu mai plângeți, ochi iubiți*).

Împreună cu alți termeni din acest câmp semantic, substantivul *ţărm* contribuie la construcția unui poem dedicat mărturisirilor eului liric (în dialog cu sine şi, concomitent, cu Divinitatea) legate de pregătirea pentru „marea trecere” înspre coordonatele unui „Dincolo” dominat, în concepţia creştină, de prezenţa Sa desăvârşită: „O, Doamne-al iubirii, lumină-mă lin / şi ceasul plecării adu-mi-l senin, / şi dă-mi pe-acest înger cu luntrea – năier, / iubirea să-mi ducă frumos către cer. // De cât timp prin beznă cu fiare-am trăit, / îmi lacrămă ochii de-un cer însorit, / de cât drum durerea şi plânsul m-au frânt, / îmi tremură graiul, mi-e teamă să cânt. // O, **ţărmul** acesta, ce greu mi-l desprind, / când soarele-mi cade în ape murind / şi buze de sânge sărută un nor, / şi-mi las amintirea să moară de dor... // O, cum să pot, Doamne, iubirea să-mi ’nec / sau unde pe lume cu ea să petrec, / căci gura mi-e arsă şi duhul, zdrobit, / iar pază mi-e numai un înger mâhnit. // Închide-mi mormântul cu lespezi de nori / şi-acoperă-mi urma cu neauă şi flori, / sărută-mi bătaia din sânul meu stâng / şi şterge durerea din cei ce mă plâng.” (CNoi 186-187, *O, Doamne-al iubirii*). Ca și în alte creații dorziene, mesajul mizează pe analogia dintre parcursul existenţial al oricărui om (supus limitelor vremelniciei, trecerii implacabile) şi „călătoria” (inclusiv cea de tip introspectiv) spre atingerea eternităţii, iar îngerul e mesagerul dragostei constante a poetului (obligatoriu îngemănată cu jertfa) pentru Dumnezeu, El Însuşi sinonim cu Iubirea şi cu Jertfa supremă. Textul poate fi considerat o reflectare autentică – în formă miniaturală şi în cheie metaforică – a traseului biografic al autorului, a punctelor de reper reprezentative din viaţa sa: anii petrecuţi în închisoare (coincizând, poate nu întâmplător, cu perioada când a creat cele mai valoroase versuri), constrângerile şi dificultăţile întâmpinate în atari vremuri tulburi, împletirea aducerilor aminte în clipele de singurătate cu truda

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

şi cu sacrificiile absolut indispensabile credinţei şi creaţiei, antinomia dintre „povara firii" vechi şi aspiraţia spre nemurire. De remarcat și regimul verbal mai puțin obișnuit al lui *a desprinde*, asociat, aici, cu un complement direct, nu cu unul prepozițional, într-o structură condensată care conține și un clitic pronominal de dativ în locul celui de acuzativ (= „ce greu mă desprind **de ţărmul** acesta"), cu rolul de a accentua implicarea afectivă specială a locutorului în procesul enunțat, precum și ocurența demonstrativului de apropiere, sugerând opoziția implicită cu *(Țărmul) Celălalt*, echivalentă cu imaginile contrastante care oglindesc dimensiunea teluricului (cu toate limitele stricte ale firescului ce înlănțuie sufletul) și cea a eternității lipsite de orice bariere – treapta înaltă a izbăvirii, la capătul tuturor zbaterilor proprii ascensiunii spirituale.

Într-un alt poem, termenul se asociază cu un adjectiv neologic, trimițând împreună la ideea de loc temporar de adăpost al oricărei ființei venite pe pământ, în drumul său inevitabil (și definitoriu din perspectivă existențială) spre veșnicie: „Se va desface-odată cortul / acesta ce se cheamă trup, / a' firii rădăcini simţi-vom / cum ni se smulg şi ni se rup, // Că scuturăm de peste aripi / şi de pe gânduri tot ce-i lut, / că într-o ultimă privire / întoarcem ultimul salut. // Că spunem ultimul adio / **spre ţărmul** ospitalier, / ce ne-a adăpostit o clipă / iubirea noastră-n drum spre Cer... // Şi, diafan, ne vom desprinde, / ca fulgul dus de-un vânt uşor, / cu aripi largi spre veşnicie, / plutind despovăraţi de dor." (CCm 171, *Se va desface-odată*). În pofida oricăror obstacole însă, eliberarea de dorul mistuitor rămâne o certitudine pentru cei ce şi-au închinat viaţa lui Dumnezeu şi coincide cu detaşarea sublimă de imperfecţiunea condiţiei noastre pământeşti întinate. În viziunea poetică a lui Traian Dorz (inspirată din pasajele scripturistice), anularea separării vremelnice dintre comunitatea credincioşilor şi Iisus Hristos se va realiza în Împărăţia Cerurilor, unde „comuniunea finală perfectă între cei temporar despărţiţi" (Stăniloae 2001, 107) se va converti într-o stare de fericire fără sfârşit, capabilă să învingă definitiv efemerul şi, *ipso facto*, moartea.

Sentimentul dorului mărturisit devine tot mai articulat poetic și vizează năzuința spre necesarul popas lăuntric, asociat cu desprinderea completă din cotidian și dobândirea odihnei izbăvitoare, cu triumful luminii și cu pacea întâlnirii unificatoare cu Hristos, început al unei noi existențe, cea nepieritoare, prin atingerea desăvârșită a comuniunii definitive cu El, la capătul unui traseu ancorat în urcușul spiritual, în consecvența de a-L urma, în pofida zbaterilor inerente (concrete sau interioare) credinței și dedicării supreme, până la sacrificii de neînchipuit, în slujirea lui Dumnezeu și în vestirea Cuvântului Sfânt (de remarcat, în text, sintagmele sinonime și antonime care conțin substantivul *țărm*, pe lângă alți termeni din aceeași sferă semantică): „Mi-e dor de dulcea odihnire / a gândului şi-a vieţii-ntregi, / să mă desprind **de ţărmul** lumii / ca luntrea care o dezlegi... // S-alunec **spre** cereşti **limanuri** / şi-n cel mai liniştit apus / să intru-n Portul Veşniciei, / iar Tu **pe Ţărm** s-aştepţi, Iisus... // Şi stând cu braţele întinse, / deschise larg şi iubitor, / să mă primeşti, / – un singuratic / şi obosit biruitor. // Din unduirile luminii / să mă privească fraţii duşi, / recunoscându-mă din semnul / de-nsângerări şi de cătuşi. // Când Ceru-ntreg o să-mi lucească / de Chipul Tău prea mult dorit, / atunci apusul meu deodată / se va preface Răsărit..." (CUit 144-145, *Mi-e dor...*).

O sintagmă nominală cu rol fundamental în construcția unor poezii este *Țărmul Celălalt* (în opoziție contextuală implicită cu *țărmul acesta* / *țărmul de aici*), trimițând la iminența trecerii acelui prag spre tărâmul de Dincolo, sub auspiciile eternității. Creațiile

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

lirice propun dialoguri și meditații sub formă de rugăciune pentru clipa ajungerii în Noul Ierusalim descris în *Apocalipsa* biblică, punctul final al urcușului spiritual, loc al armoniei și al luminii nemaiîntâlnite, de sorginte edenică, în opoziție cu dezordinea și cu întunericul de nepătruns al efemerității. Dorul de a înfrânge distanța de la moarte la nemurire, speranța de a ajunge în Patria Cerească a spiritului nemuritor determină și înnoirea mijloacelor de expresie a laudei la adresa Divinității, conceperea unui „cântec nou", răsunător, inegalabil în strălucirea şi măreţia lui – idee conturată prin intermediul unor metafore cu origine scripturistică, alături de cele făurite ca urmare a propriei revelații: „Duhule Sfânt, du-mă pe-acel munte 'nalt / de-unde se zăreşte **Ţărmul** Celălalt, / cu Ierusalimul cel Ceresc şi Nou / şi-al Cântării Sfinte negrăit ecou. // Dă-mi să-i văd frumuseţea strălucind în zori / mai înalt şi dulce decât mii de sori, / porţile-i de aur cu străjeri divini / stând în desfătarea Veşnicei Lumini. // Să-i văd Râul Vieţii ca de-adânc Cristal, / plin cu Pomul Vieţii **pe**-orişicare **mal** / şi cu Tronul Slavei dulce strălucind, / ale Veşniciei roiuri fericind. // Şi dă-mi harfa de-aur cu ecou de-argint, / şi dă-mi mâini de îngeri, corzile-i s-alint, / şi dă-mi chip de soare şi veşmânt de in, / noua Ta Cântare să Ţi-o 'nalţ divin... // ... Dar, Duhule Sfinte, fă-mă pân' atunci / să trăiesc în toate sfintele-Ţi porunci, / ca, în Marea Clipă cu venirea mea, / sfânta-mpărăţie să m-aştepte-n ea." (CViit 7, *Duhule Sfânt, du-mă*).

„Dumnezeu dorește să ajungă la persoana creată, sau la unirea Lui cu ea, nu numai prin extazul Lui spre ea, ci şi prin extazul ei spre El." (Stăniloae 2003, 289). Într-adevăr, acest lucru face ca însuşi sentimentul dorului să devină sinonim, în anumite ipostaze, cu fiinţa îndrăgită, confundându-se cu ea – în cazul de faţă, cu Cel Atotputernic, Care guvernează infinitul eternităţii, Împărăţia Cerurilor spre care năzuieşte sufletul însetat de nemurire. Aceste semnificaţii sunt actualizate într-o poezie dedicată indefinibilului „dor sfânt" ce animă fiinţa în pendularea ei între agonie şi extaz, între înălţimi şi abisuri, între trecut şi viitor, pregătindu-i-o pentru desprinderea de „aici" şi pentru ancorarea definitivă la „Ţărmul Celălalt", încărcat de splendoare și de sacralitate, unde nu mai există niciun fel de graniţă între reperele extreme ale unor dimensiuni aparent contrastante, antinomice: „Dor al dorurilor mele, / strălucit şi sfânt, şi nalt, / toată dragostea mea suie / **către Ţărmul** Celălalt... // Cum, atrase-n dor **de ţărmuri**, / cheam-un val pe altul val, / mi se cheamă-a' mele doruri / **către Ţărmul** de cristal. // Orice clipă îmi aduce / alt nou dor Acolo Sus, / unde inima-mi, cu toată / dragostea, pe veci mi-ai dus. // Alt nou dor în orice clipă / Îţi aduce-n Sfântul Prag / tot ce pot avea pe lume / mai curat, mai scump, mai drag. // Rugăciunea şi cântarea / vin să-Ţi spună-n lacrimi cât / Te doreşte-un suflet care / Te iubeşte-atât, atât... // Cât Te cheamă, cât suspină, / cât aşteaptă clipa când / **Ţărmul** fericirii Tale / Ţi-l va săruta plângând... // Care-i valul ce m-ar duce / până Dincolo-ntr-un salt?... / Dorul dorurilor mele / **de pe Ţărmul** Celălalt!" (CCm 17, *Dor al dorurilor mele*). Sub imperiul unor atari trăiri intime, profunde, unificatoare, eul auctorial – îndrumător al comunității – își asumă rolul de a o călăuzi, de a-i chema pe ceilalți la eliberare interioară, de a-i îndemna spre căutarea lui Dumnezeu, pentru dobândirea vieții veșnice împreună cu El, în pofida oricăror momente de cumpănă ale acestei lumi: „O, de m-aş face-o lampă aprinsă **pe**-orice **mal** / la toţi cei din primejdii pe marea-ntunecată, / să li se-ndemne mersul **spre Ţărmul** de Cristal / şi toţi s-ajungă vrednici Răsplata Aşteptată!" (CÎnv 169, *O, de m-aş face-o iarbă*; de reținut prezența în text a celor două sinonime, cu

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

semnificații explicite: *malul* e cel de „aici”, *ţărmul* – cel de „Dincolo”).

În multe situații, substantivul *ţărm* are în vecinătatea sa diferite determinări atributive, redate prin:

● adjectivul *fericit*, care, în viziune biblică, prezintă valențe legate de manifestarea ideală a beatitudinii de esență divină, a harului binecuvântării, a bucuriei, a iubirii și a deplinei mulțumiri în Împărăția lui Dumnezeu: „O, ce valuri m-amenință / şi ce aspre vânturi bat, / Doamne, marea-i furtunoasă, / oare cum o s-o străbat? // Oare cum să pot prin valuri / să răzbat până la Ţel, / o, cât de departe-i **Ţărmul** / şi ce valuri, pân’ la el! // [...] // Doamne, fii-mi ajutorul / **pân’ la Ţărmul** Fericit; / – dacă Tu vei fi cu mine, / eu din toate-s izbăvit.” (CUit 86-87, *O, ce valuri m-amenință*); „Apleacă fruntea noastră mereu cu-atât mai jos / cu cât mai sus spre Tine ni-e inima ’nălțată; / nimic să nu ne-atragă din ce-am simțit frumos, / nimic să nu ne lege din ce-am lăsat odată. // Așa, când o s-ajungem **la Țărmul** Fericit, / în Zorii-Acelui Mâine ce-l tot dorim de-aseară, / Iisuse, să ne-ntâmpini cu Prânzul pregătit, / uitând de noaptea asta / și foamea ei amară...” (EP 26, *În mersul către Mâine*); „O, iată **Ţărmul** Fericit / aproape, mai aproape, / Ierusalimul cel Slăvit / se vede peste ape; / se-aud ecouri îngereşti / pe-o tot mai largă zare / şi tot mai dulce desluşeşti / Cântarea Viitoare. // Ce minunat presimt venind / miresmele plăcute / când toată inima-mi cuprind / trăiri nemaiavute! / Şi ochii-n lacrimi strălucesc / de-a zărilor splendoare / şi-nfiorările-mi şoptesc / Cântarea Viitoare... // O, Mire Drag, de când mi-ntind / **spre Ţărmu-**acesta gândul / şi cât doresc să mă desprind / de toate, cuprinzându-l! / – Ajută-mi să-l ating având / veşmântul cel de soare / şi să mă-ntâmpini ascultând / Cântarea-mi Viitoare...” (CE 184, *O, iată Ţărmul Fericit*).

● *sfânt*, evidențiind una dintre însușirile fundamentale ale Dumnezeirii – în acest caz, desăvârșirea, atotputernicia, modelul suprem al sacralității, întruchiparea idealului de perfecțiune și de puritate vrednică de cinstire, ca năzuință absolută spre starea de grație izbăvitoare din locul răsplătirii veșnice a biruinței, în care se accede ulterior momentului decisiv al alegerilor fundamentale din parcursul nostru spiritual: „Începe ultima-ncleştare / cu ultimul vrăjmaş rămas, / suflarea Lui pustiitoare / mi-e mai aproape ceas cu ceas. // Dar spada mea-i acuma tare / şi zaua mea-i de nepătruns, / credinţa mea-i biruitoare / şi **ţărmul** sfânt e ca ajuns. // C-un cântec strălucit de slavă / ies înaintea lui voios / şi stau în faţa lui grozavă / încins cu spada lui Hristos. // Din încleştarea-nfricoşată / el lutul meu l-a cucerit, / dar eu i-am cucerit deodată / cerescul paradis răpit.” (CUrm 175, *Începe ultima-ncleștare*); „O, Tu, Liberatorul puternic şi milos / al tuturor acelor ce zac în vreo-nchisoare, / ai milă şi de mine, căzut atât de jos, / desferecă-mi iubirea şi lasă-mi-o să zboare! // Şi lasă-mi-o să zboare din nou **la Ţărmul** Sfânt / la care fericirea mi-o-mbrăţişa curată / când lacrimile tainei sfinţeau un legământ / cu mii de juruinţe să nu-l calc niciodată...” (CCnț 82, *O, nu-i uşor!*); „Şi până vei păşi-n lumina / în care-i tot pe veci uitat, / căinţa relelor făcute / să-ţi ţină capul aplecat. // Căci doar aşa treci pân’ la capăt / curat prin câte încă sînt[2] / şi-ai să te

[2] În textele poeziilor lui Traian Dorz publicate, la noi, în ultimii ani, întâlnim frecvent forma *sunt* (în conformitate cu norma actuală de flexiune a verbului *a fi*), deşi se pare că întotdeauna poetul şi-a manifestat, explicit sau indirect, preferinţa pentru *sînt* – formă verbală întrebuinţată în toate volumele sale tipărite la edituri din străinătate înainte de 1989 şi realizate exclusiv pe baza manuscriselor originale –, motiv pentru care a şi aşezat-o, de nenumărate ori, în rime, mai ales că era vorba despre respectarea unei norme literare a

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

bucuri de răsplata / smereniei **la Ţărmul** Sfânt." (CS 218, *Să nu uiţi niciodată*); „... O, Ţinta noastră minunată, / ajută-ne, cât mai suim, / cu crucea spre Golgota noastră, / mai drepţi şi siguri să păşim. / Nimic să nu ne prea-nspăimânte, / nici să ne lege pe pământ; / străini şi călători prin toate, / să tindem doar **spre Ţărmul** Sfânt." (CViit 8, *Ce minunată este Ţinta!*); „Ştiu c-a sosit plecarea, – corabia-i **la mal** / şi-aşteaptă al pornirii apropiat semnal, / îmi ştiu trecută vremea permisă unde sînt, / dar nu mă pot desparte **de ţărmu-**acesta sfânt! // [...] // Plecaţi voi către ţara frumosului destin, / lăsaţi-mă pe mine acestui **Ţărm** Divin... / – vă duceţi fără-a-ntoarce privirile-napoi, / să nu se rupă-n două şi-o inimă din voi..." (CNoi 195, *Ştiu c-a sosit plecarea...*).

● adjective (de proveniență participială) – având, la rândul lor, determinări cu sens cantitativ – ce reliefează sentimentul unic al dorului de veșnicie, de îndumnezeire, spiritul căutării stăruitoare și îndelungate, aspirația ardentă spre orizontul descoperirii, al cunoașterii eternității, ceea ce implică frumusețea, adevărul și binele a căror sursă este Dumnezeu, în opoziție cu toate celelalte coordonate ale ideii de frumos pe care se bazează alcătuirile lumii înconjurătoare: „Am străbătut oceanul acestei vieţi de-un ceas / şi-atâtea dragi ţinuturi în urmă mi-au rămas, / **pe lângă-**atâtea **ţărmuri** frumoase-am petrecut... / – dar ca o umbră-s toate acum, dacă-au trecut. // [...] // ... Şi astăzi, – iată zorii, / furtuna mi-a-ncetat, / în zare, iată **ţărmul** atât de mult căutat, / corabia voioasă mi-o-ndrumă-un heruvim... / – Ierusalime dulce, deschide-te, / – sosim!" (CNoi 127, *Am străbătut oceanul*); „... În trecerea grăbită ce «viaţă» o numim, / nimic să nu ne lege din tot ce întâlnim; / ca un cocor ce zboară **spre-un ţărm** de mult dorit, / să iei numai puţinul cules din zbor zorit." (CE 177, *O trecere grăbită*).

● două adjective-atribute coordonate, ale căror semnificații se află într-o strânsă relație cu sacralitatea, cu iubirea, cu speranța neclintită de a ajunge în locul și în starea unde vor fi încununate biruințele strălucite din luptele spirituale: „Şi-acum, atât de-aproape / **de Ţărmul** Sfânt şi Drag, / îmi desfăşor frumosul / şi zdrenţuitul steag / şi-n Zarea numai Soare, / spre Porţile-aşteptând, / Cântarea Vi..., Cântarea Viitoare / încep s-o cânt, încep s-o cânt intrând." (CViit 31, *Nu-mi mai aduc aminte*); „În jarul alb al încercării / trăit-am stări de unic har, / cu profunzimi nebănuite, / cu limpezimi de nehotar. // Iar azi, când sunt atât de-aproape / **de Ţărmul** drag şi aşteptat, / cu toată jertfa ce mi-ai cere-o, / cu Tine-aş mai trăi o dat'..." (CCm 75, *Mi-a fost*).

● un genitiv cu valențe semantice legate de pragul dintre dimensiunea teluricului și perspectiva beatitudinii nesfârșite, a măreției și a infinitului divin gustat în Patria Luminii Eterne (de remarcat și utilizarea majusculelor în grupurile nominale evidențiate): „Părtăşia-i sărbătoarea inimilor înfrăţite, / ea, singurătăţii noastre, îi dă aripi însorite, / ea ni-e luntrea ce ne poartă pe-a iubirii blândă mare / **pân' la ţărmul** Veşniciei într-o dulce-mbrăţişare." (CUrm 152, *Părtăşia e pecetea*); „Să cadă zidul care te ţine despărţit / de Dumnezeu Milei şi **Ţărmul** Fericirii, / şi tu, căzut sub Cruce, să te ridici sfinţit / şi-mpărtăşit cu Taina luminii şi-a iubirii." (CVeşn 19, *Să cadă solzii*); „Priveşte-ntotdeauna cu-ncredere 'nainte, / luptând s-ajungi cu bine **la Ţărmul** Ţării Sfinte, / căci celui care luptă Cerescul Har i-ajută / şi-ajunge-odată-n Ţara frumoasă şi plăcută." (CE 111, *Spre unde mergi?*).

epocii respective. De aceea, deși poate crea impresia de inconsecvență, inclusiv editorii volumului din care am citat poezia de mai sus au optat pentru forma *sînt* atunci când aceasta apare la final de vers – soluție pe care, de altfel, am adoptat-o și noi în lucrarea de față ori de câte ori s-au ivit asemenea situații.

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

Uneori, în una și aceeași poezie dedicată inconfundabilului „dor sfânt" – năzuință a ființei umane spre întoarcerea la armonia, lumina și fericirea edenică primordială –, determinarea redată printr-un adjectiv-atribut este dublată de cea realizată printr-un genitiv în vecinătatea substantivului amintit, reliefând dorința unificării definitive cu Creatorul în atmosfera paradisiacă a iubirii absolute, emblemă a lumii de Dincolo, unde se va petrece și răsplătirea consecvenței în credința autentică – „viziunea lui Dumnezeu în perfecțiunea Sa" (Addison 2003, 266), „o recompensă de o supremă desăvârșire, dar care nu poate fi reprezentată decât prin folosirea cele mai subtile forme și culori" (Addison 2003, 255): „**La Ţărmul** Întâlnirii dorim s-ajungem blând, / cu cea din urmă lună în soare apunând, / cu Zorii Primei Zile a Vecilor ieşind / şi Nou Ierusalimul în zare strălucind. // Deasupra, Curcubeul cu sute de culori / s-anunţe Începutul Eternei Sărbători / şi-n zboruri fericite, al îngerilor roi / cântări şi flori să lase să ningă peste noi. // Miresme-mbătătoare pe unduiri de Vânt / s-adie tot mai scumpe spre noi din Duhul Sfânt, / iar **Ţărmul** Drag să fie cu dragii noştri plin, / privind spre noi, să strige: O, iată-i, iată-i, vin!... // ... În urmă e Trecutul pe veci de veci uitat, / 'nainte-i Viitorul în slavă-nveşmântat, / deasupra şi pe larguri, şi dedesubt e tot / un cântec şi-o iubire prin care treci înot. // Aproape, mai aproape, prin lacrimi, fericiţi, / cu drag ni-i recunoaştem pe cei prea-mult doriţi; / cu mâinile întinse, plângând şi ei, şi noi, / ne împreună veşnic al dragostei şuvoi. // Din tot şi de prin toate, – Iisus, Iubitul Drag, / ne-aşteaptă pretutindeni, în fiecare prag, / ne-mbrăţişează dulce şi ne sărută lin – / şi cântecul e numai al Dragostei suspin." (CViit 186-187, *La Ţărmul Întâlnirii*).

● o propoziție subordonată atributivă, evidențiind semnul providenței în aspirația și în călăuzirea propriului suflet (și, extrapolând, a oricărui creștin) spre deplina izbăvire făgăduită în Împărăția lui Dumnezeu, împodobită cu frumuseți nepieritoare – un univers al intimității și, deopotrivă, al comuniunii neîntrerupte cu El (de remarcat structura poemelor concepute cu intenție dialogală, cu adresarea directă a „vocii" auctoriale spre Divinitate – prilej oportun al unor mărturisiri tainice cu valențe extatice): „Când voi ajunge **Ţărmul** spre care mă îndrepţi, / eu ştiu, Iisuse dulce, că ai să mă aştepţi, / – va fi o Dimineaţă cu-ntregul cer senin / şi peste toată zarea, un curcubeu divin. // Din raze şi din roze vor iriza minuni / cu unduiri de cântec şi sclipăt de cununi, / – vor miresma cuprinsul grădinile din Rai / şi-o să se-audă numai al lacrimilor grai... // Cu faţa strălucită de Chipul Tău Divin / îmi voi pleca genunchii, spre Tine-aşa să vin / şi, din genunchi, veşmântul şi talpa să-Ţi sărut, / spunându-Ţi ce dator sunt de tot ce mi-ai făcut! // ... Şi nu mai spună nimeni c-am suferit cândva / sau c-am sădit vreo floare, sau c-am rodit ceva, / sau c-aş avea vreun merit, sau ceva de primit, / – o, Clipa asta fi-mi-va răsplata înmiit!..." (CBir 144, *Când voi ajunge Ţărmul*); „Adu-mi, Vântule Divin, / dulcile ecouri / a nuntaşilor ce vin / către noi pe nouri, / ca şi noi, care suim / către ei cărarea, / să grăbim să ne-ntâlnim, / să unim cântarea... // [...] // Vino, Vânt Ceresc, şi-mi du / luntrea mântuirii / **pân' la Ţărmul** unde Tu / ne-ai pus semn iubirii; / acolo-nfăşoară-i drag / steag de cununie, / taina mea de După Prag / nimeni s-o mai ştie." (EP 7, *Vino, Vântule Ceresc*). De altfel, Sfinţii Părinţi ai Bisericii afirmă că „iubirea absolută nu se arată la începutul, ci la capătul unirii cu Dumnezeu. Dumnezeul biblic ne iubeşte cu o dragoste zeloasă, ne doreşte pe de-a întregul: iubirea universală se împlineşte nestânjenit atunci când Dumnezeu devine «totul în toate»" (Evdokimov [f.a.], 46), sufletul (individual şi / sau comunitar) contopindu-se cu El într-un mister

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

sacramental indescriptibil, guvernat de prezenţa (şi de intervenţia) Duhului Sfânt.

*

Substantivul românesc *ţărm* intră în relație de sinonimie cu termenul autohton *mal* (din substrat – cf. alb. *mall* „munte"), integrat în pasaje descriptive, impregnate de o nedisimulată melancolie a rememorării, a unei retrospective necesare, ca semn al efemerității noastre, al deșertăciunii celor pământești – celebra temă veterotestamentară din cartea *Ecclesiastul* –, al trecerii implacabile a timpului, al acelui „fugit irreparabile tempus" vergilian, în contrast cu perspectiva eternității, dimensiune care include, printre altele, încununarea biruințelor pe calea ascensiunii spirituale: „Eram gândind **pe malul** apei, / cu unda ei la pas mergeam, / mi se părea că apa trece, / mi se părea – dar eu treceam." (CDr 90, *Eram copil*); „**Pe malul** unei ape îmi pare că am stat, / la marginea vieţii ce mi-a trecut prin faţă; / cu trecerea ei, câte speranţe-a spulberat, / şi umbrele acestea eu le-am crezut viaţă. // [...] // **Pe malu-**acestei ape mai stau puţin de-acum / şi mulţumesc Luminii ce mi le-arată mie / să-nvăţ că toată slava lumească-i numai fum, / doar Slava ce-o promite Hristos e pe vecie." (CE 173-174, *Pe malul unei ape*); „Se uscă mâine mâna / ce-mbrăţişează az', / îmbrăţişarea însă / va rămânea întruna, / se ruinează **maluri** / ce-au curs al ei talaz, / dar unda ei cea dulce / va curge-ntotdeauna, / *Doar Tu rămâi, Iisus, ca-ntâi,* / *şi unda Ta cea dulce va curge-ntotdeauna!*" (CÎnv 170, *Se duc pe rând, Iisuse*).

Același termen apare și în comparații sugestive, într-o secvență consacrată stării de vorbă (în tăcere!) cu El, în afara timpului profan, atunci când cuvintele obișnuite dispar pentru a lăsa loc Cuvântului şi muzicii sferelor de Sus, din Ierusalimul Ceresc, ascultate într-o atmosferă dominată de sacralitate, de pace, de lumină și armonie: „În liniștită legănare, / răpită-n sfânt extaz, te pierzi, / – o, tinerețe fericită, / de harul lui Hristos sfințită, / ca lunecarea de izvoare / **prin** însorite **maluri** verzi." (EP 27, *Ce tineri se lumină zorii*), ori într-un poem conceput sub formă de rugăciune, unde sintagma cu sens superlativ, exprimând gradul intensității maxime (care presupune inclusiv depășirea limitelor comune), evidențiază forța infinită a dragostei izvorâte din El, pe ale cărei coordonate se zidește ființarea: „O, creşte-mi iubirea, Iisuse Iubit, / să fiu de-a' ei haruri deplin copleşit! / Revarsă-mi-o-n suflet cu val după val, / ca râul ce creşte de dă **peste mal**!" (CCm 74, *O, creşte-mi iubirea*), sau în metafore subtile, cu caracter sapiențial, educativ, și cu funcție injonctivă, prin intermediul cărora „vocea" auctorială subliniază imperativ statutul asumat în mod responsabil al celor ce susțin împlinirea preceptelor scripturistice în comunitățile pe care le îndrumă: „Voi, toţi câţi împărţiţi Dreptatea, / **pe-un mal** înalt şi-ngust să staţi, / înalt – mereu în văzul lumii, / şi-ngust – mai drepţi ca toţi ceilalţi, / că-n Domnul nu e părtinire / şi Domnul nu-i şovăitor / – voi, toţi câţi împărţiţi Dreptatea, / n-aveţi un alt loc mai uşor!" (CDr 146, *Voi, toți câți predicați*).

„Și, pentru că Dumnezeu este iubire creatoare, iubirea creatoare ocupă locul care i se cuvine – acela de centru în care converg toate liniile și din care iradiază toate razele – în viziunea lui Dumnezeu și a sfinților Săi." (Addison 2003, 263). În acest sens, capodopera unor atari imagini o reprezintă un poem de maturitate al lui Traian Dorz, închinat întâlnirii intime cu Hristos, relației indestructibile dintre El și eul liric, în spiritul unificator al dragostei, al credinței, al jertfei, al mistuirii din dorul de Dumnezeu, subsumate sentimentului ardent al iubirii percepute la cote înalte, în ansamblul ei, ca

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

expresie a creației, ca trăire directă și puternică, până la acea *unio mystica* – unirea totală și definitivă cu El, punctul contopirii în tot și în toate: „Când Tu-mi pluteşti pe-a mele valuri, / **din mal în mal** se face cale, / lumina valurilor mele / sărută umbra tălpii Tale. // Când Tu-mi cobori, Iisuse, / tot cerul este-al meu, / lumina Feţei Tale / mă mângâie mereu. // Când Tu-mi călătoreşti pe-ntinsul / pustiu al ţarinelor mele, / tot praful meu sărută urma / şi talpa Ta călcând pe ele. // Când Tu-mi cobori pe liniştirea / cuvintelor Scripturii Sfinte, / m-apropii şi-Ţi sărut cu lacrimi / umblarea Ta printre cuvinte. // Când Tu-mi pui jugul Tău pe umeri / şi-mi faci pe cruce loc şi mie, / şi-mi dai o parte din ocară, / – cum le sărut cu bucurie! // Când stau plecat cum norii serii / în rugăciunea lor spre soare, / de sărutarea Feţei Tale, / mi-s buzele strălucitoare. // Ce-ar mai putea fi-atunci pe lume / o slavă-asemeni pentru mine / ca sărutarea-mpărtăşirii / nemaidesprinsă-n veci de Tine!” (CS 75-76, *Când Tu-mi plutești*). Asocierea substantivului *mal* (repetat într-o structură cu caracter cvasilocuțional) cu alți termeni din același câmp semantic conturează o analogie între episodul biblic al umblării pe mare și prezența lui Dumnezeu în orice clipă a traseului existențial al celui însetat de nemurire, care, în acest fel, învinge impasurile și frământările din toate etapele vieții și atinge oaza de liniște ființială atât de mult dorită, dobândind pacea interioară în mijlocul atâtor obstacole. Versurile configurează revelația lăuntrică a fericirii în Hristos; ca atare, strălucirea divină din asemenea stări de o frumusețe unică reflectă realitatea transcendentă a perfecțiunii absolute, plenitudinea iluminării din veșnicie – la care cei dedicați Lui sunt chemați să participe –, splendoarea gloriei Sale, înălțarea extatică spre îndumnezeire, năzuința de a învinge spațiul și timpul, în definitiv – sublimul mistic, contopirea cu Acela în Care ne avem ființa și mișcarea, intimitatea supremă dintre om și Creator, dominată de liniștea (id est *tăcerea*) în esența căreia se poate asculta și desluși (nu doar auzi ori simți!) prezența Lui certă și dătătoare de viață.

De semnalat și corespondențele cu *Psalmii* biblici, fie în versificări ale acestora: „**Pe malurile** râurilor triste, / **pe malul** apelor din Babilon, / acolo am șezut și-am plâns cu jale / când ne-am adus aminte de Sion.” (CP 271, *Psalmul 137*), fie în texte inspirate din semnificațiile lor legate de abisurile exilului sufletesc, de suferința și decadența generată de confluența cu lumea trecătoare, de pierderea bucuriei, de absența nădejdii și a fericirii cerești în afara relației cu Dumnezeu: „N-am loc nicăieri pe lume, / numai câte-un scurt popas / – am pierdut, Iisuse, totul, / numai harfa mi-a rămas! // Cu ea stau plângând **pe malul** / apelor din Babilon / şi-Ţi trimit pe vântul serii / dulcele iubirii zvon. // Numai sălcii plângătoare / îmi ştiu psalmii pe de rost, / numai ele ştiu ce-amare / lacrimile mele-au fost. // – O, de când muream departe, / de străini şi-amar răpus, / dacă n-ar fi fost cu mine / psalmii Tăi şi Tu, Iisus!” (CNoi 59, *N-am loc nicăieri*). Pentru că e singurul bun care dăinuie împotriva oricăror vicisitudini și care-l însoțește pe eul liric în tot parcursul existenței, harfa (și, implicit, ceea ce ea generează), departe de a fi exclusiv o posesiune oarecare, rămâne un *modus vivendi* autentic, o formă de rezistență în fața provocărilor cotidiene şi, mai ales, a celor de natură spirituală; iată finalul poemului inspirat din *Psalmul 136*/*137*, cu accente confesiv-meditative: „... Doamne, să mai pierd pe-atâtea / câte-ai vrut să mi le iei, / dar să nu Te pierd pe Tine, / harfa mea – şi psalmii ei...” (CNoi 60, *N-am loc nicăieri*).

*

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

Dintre substantivele care alcătuiesc seria sinonimică amintită, sunt de reținut disponibilitățile semantice ale cuvântului de origine turcă *liman*, cunoscut, astăzi, mai ales din expresiile *a duce* / *a scoate* ***la liman***, *a ajunge* / *a ieşi* ***la liman*** și folosit nu cu semnificaţiile (învechite sau rare) „port", „ţărm, mal", ci cu sensurile „adăpost, refugiu", „(loc de) scăpare, salvare". El reprezintă deci, mai mult decât ceilalți termeni discutați, un „simbol al tărâmului nădăjduit" (Ruști 2002, 220), al pământului făgăduit de acasă, al ţărmului la care se sfârșesc călătoria și căutarea fără speranțe, al locului unde nu mai există riscuri, al popasului unde încetează rătăcirile și peripețiile, unde realitatea se deschide către adevărata viață.

În viziunea artistică dorziană (și în concordanță cu textele biblice), ţărmul vieții reprezintă limanul fericirii mult așteptate, ca împlinire reală (nu ca proiecție idealizată ori intangibilă!) a dorului de veșnicie, a stării extatice; el e tărâmul liniștii, al eliberării și al așezării drumului spre dragostea atinsă (deloc paradoxal!) doar prin jertfă și prin durere, la granița dincolo de care se ajunge în Țara Bucuriei fără sfârșit, în pofida atâtor lupte ori frământări lăuntrice: „Ce vuiete-au fost, Doamne, cândva **pe-**acest **liman** / pe unde-acuma cântă senină bucuria, / ce mugete de valuri, ce-nspumegat duşman, / cu câtă înrăire le-ameninţa mânia!" (CDr 57, *Ce vuiete-au fost!*; de reținut antonimiile contextuale pe care mizează mesajul poeziei). Certificând cele de mai sus, puterea luminii de obârșie divină, izvorâtă din principiul sacrificiului întemeietor (și, deopotrivă, îngemănată cu el), este învestită cu semnificații izbăvitoare, ilustrând „libertatea fiilor lui Dumnezeu în prezența Tatălui lor" (Addison 2003, 255): „Mă dăruiesc Luminii, spre-a arde necurmat / acolo unde jertfa se cere mai curat! // Lumina să mă facă-o flacără pe-altar, / adeverind Misterul din Pâine şi Pahar. // [...] // Şi să mă facă farul ce-arată luminos / **Limanul** şi Salvarea eternă în Hristos." (CA 9, *Mă dăruiesc Luminii*).

De asemenea, în anumite grupuri nominale, acest substantiv este însoțit de:

● un adjectiv-atribut, fie provenit din participiu (din familia substantivului *dor* – un motiv recurent în lirica dorziană, inclusiv în versificările *Psalmilor*): „A oprit furtuna, linişte-a adus, / ale mării valuri El le-a potolit. / Ei s-au bucurat că orice val s-a dus / şi că-i duse Domnul **la liman** dorit." (CP 204, *Psalmul 107*), fie propriu-zis: „Zdrobiţi de truda lungă a drumului purtat / lângă «**Limanuri** Bune» o clipă poposim, / trecuţii munţi de ape vuiesc îndepărtat, / fierbând pe jertfa care le-am dat ca să-i răzbim." (CR 158, *Zdrobiți de truda...*), situații în care termenul *liman* trimite la un loc mult așteptat și sigur al salvării, al eliberării de pericole, al liniștii de după truda ori jertfa dăruită.

● două adjective-atribute, subliniind starea liniștii și a deplinei mulțumiri, a iluminării interioare, în aspirația constantă a sufletului omenesc spre sacralitate, spre îndumnezeire: „De vrei s-ajungi **limanul** senin şi fericit / tu caută Adevărul, dar până la sfârşit!" (CA 151, *De vrei s-ajungi limanul*).

● o propoziție subordonată atributivă neizolată: „Privim spre zările-aşteptării / şi nicio rază nu zărim, / de-nchisul prag al îndurării / zadarnic fruntea ne-o zdrobim. // O, unde e făgăduinţa / slăvitei reveniri curând? / Ni s-au topit de lacrimi ochii / şi inimile aşteptând. // Când oare vom zări **Limanul** / spre care-am obosit vâslind / şi Ţinta dinspre care ochii / iubirii nu se mai desprind?" (CCm 128, *E-atât de greu*). Mesajul textului relevă faptul că, uneori, prea îndelunga dorire îndurerată a unui nou început

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

(dublată de lupta spirituală autentică şi neîntreruptă, de atingerea iubirii absolute a Cerului) – legat (în concepţia biblică) de revenirea lui Hristos în slavă şi de intrarea izbăvitoare a celor credincioşi în veşnicie – devine apăsătoare, naşte (în faţa rugăciunii fără răspuns) întrebări, formulate poetic prin interogaţii retorice, întregite de crearea unei echivalenţe între sentimentul dorului intens şi acela al aşteptării chinuitoare, cu rezonanţe în *Vechiul Testament*.

Nu în ultimul rând, termenul în discuție, având inclusiv determinări atributive, cu semnificații similare despre găsirea unui refugiu, a unui loc al doritei eliberări a ființei, este integrat în comparații expresive sau în definiții encomiastice, cu rolul de a substitui numele lui Dumnezeu: „Binecuvântează-l, Doamne, pe Traian, / fii-i veşnic dulce şi frumos **liman**, / fă-i Tu din iubire leagăn fericit, / viitorul fă-i-l sfânt şi strălucit! // *Doamne, fii* ***liman*** / *scumpului Traian,* / *până-n Canaan,* / *fă-Ţi-l luptător,* / *drag Mântuitor.*" (CM 191, *Binecuvântează-l, Doamne!*); „Spre Tine-mi duc tot sufletul, Iisuse, / **ca spre-un Liman** de-atâţia ani căutat / şi dorurilor inimii – nespuse – / afla-le-vei alinul aşteptat." (CVeşn 53, *Spre Tine-mi duc*), sau actualizează valențe semantice privitoare la harul divin salvator care instituie rosturile jertfei de pe Golgota: „În marea de păcate, / în valuri de necaz, / mai sus de-acestea toate, / Golgota stă şi az'; / din chinuri şi pieire, / scăparea e la ea, – / **liman** de izbăvire, / aceasta-i Golgota!" (CDin 97, *Aceasta-i Golgota*), la semnificațiile adânci și sacre ale rugăciunii – armă indispensabilă în parcursul spiritual: „O, sfânt **liman** al rugăciunii, / ce scut nedespărţit îmi eşti / ce liniştire, ce putere / şi ce-adăpost îmi dăruieşti!" (CA 38, *Adeseori, ispite grele*), ori la sfințenia și la beatitudinea ce transgresează firescul când vine vorba de împărtășirea sufletului din Cuvântul Lui: „Pe veci fii binecuvântat, / Iubitul scump şi Domnul meu, / căci oricât sunt de-ndepărtat, / Cuvântul Tău l-aud mereu / şi ori de unde îndrăznesc / **limanul** fericit găsesc!" (CBir 94, *Ce valuri mari*); „Fie-ţi sfânt Cuvântul Lui / taina legământului, / prietenul cărărilor, / dragostea cântărilor, / focul rugăciunilor / şi **liman** furtunilor." (O 367, *Fie-ți Fața Domnului*). În ultimul pasaj citat, substantivul *liman* prezintă numai caracteristicile formale impuse de structurile cu dativul adnominal, nu şi pe cele semantice, întrucât regentul din ultimul vers este un nominal nearticulat, dar inanimat, în componenţa numelui predicativ multiplu (de reținut tiparul sintactic cu alternanţa genitiv – dativ, care însă nu trebuie pusă doar pe seama necesităţilor metrice). Mesajul versurilor certifică ideea că Logosul (Cuvântul) reprezintă nu numai fundamentul relaţiei dintre om şi Dumnezeu, motivaţia de a vieţui credincios, cu tot ce presupune acest mod de manifestare exterioară şi de trăire lăuntrică, ci şi salvarea din impasul „calamităţilor" sinelui, fapt pentru care valoarea dativului se apropie, aici, de cea a unui circumstanţial de timp („**liman** în vreme de furtună") sau condiţional („**liman** în caz de furtună").

*

După cum se observă, termenii *ţărm*, *mal*, *liman* reprezintă elemente-cheie în jurul cărora se realizează construcția textuală a multor poezii reprezentative pentru viziunea artistică a lui Traian Dorz, în alcătuirea cărora apar însoțiți, de obicei, de alții din același câmp semantic. Ei sunt poziționați, nu o dată, în același poem, unul în proximitatea celuilalt, inclusiv în combinații lexicale sinonime sau antonime contextual, configurând imaginea artistică a marii călătorii a vieții ajunse la poarta deschisă spre bucuria eternă

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

și spre absolutul divin. Autorul optează adesea pentru folosirea majusculelor la aceste substantive sau / și la atributele lor (adjectivale, substantivale) pentru a pune în relief valențele speciale cu care sunt întrebuințate. Prin frecvenţa lor specială şi prin modul de utilizare, ele reprezintă componente relevante ale textului şi atestă faptul că, de regulă, autorul nu urmăreşte cu prioritate obţinerea efectelor stilistice, ceea ce nu face mai puţin interesantă opera sa, centrată pe ideea de sinceritate nedisimulată, „verbalizată" într-o atare scriitură ce trebuie plasată într-o experienţă personală de tip special, drept care valorile elementelor discutate configurează o artă poetică aparte a unui univers de factură mistico-religioasă.

Substantivele amintite sugerează în mod pregnant nu locul unde se termină ceva, ci locul unde începe tărâmul izbăvirii, comuniunea reciprocă ce dă viaţă, sens, frumuseţe, lumină, infinitate, revelaţie, bucuria de a fi totdeauna cu Dumnezeu, implică, aşadar, graţie unui impact emoţional superior, tocmai absența granițelor, depăşirea limitelor firescului, nemărginirea, *nehotarul* (în accepția poetică dorziană), starea de extaz mistic de la care pornește intimitatea uluitoare a sufletului cu El. Întâlnirea cu Divinitatea suprimă (în direcţie pozitivă!) limitele (şi limitările), sfidându-se, astfel, normele şi graniţele impuse de dimensiunile lumii fizice, ale spaţiului şi ale timpului, dar nu ca rezultat al intenţiei de distrugere a unor precepte general valabile, ci ca propensiune așezată în cadrele aspirației spre eternitatea lipsită de constrângerile adesea artificiale ale acestei existenţe, ca năzuinţă a contopirii cu întregul univers, guvernat de plenitudinea prezenţei Sale, cu ilimitarea încununării la capătul traiectului spiritual, cu perfecțiunea creației, devenită, *ipso facto*, nemuritoare, cu absența oricăror bariere în devenirea noastră ființială: „Există poeți care știu că și cuvintele au un... *ţărm*! În cazurile fericite, când conștiința artistului se lasă străbătută de acest adevăr, *ţărmul cuvântului* devine *liman*, iar el – cuvântul –, în ipostaza sa poetică, dobândește perspectiva – râvnită de mulți, câștigată de câțiva – a *dăinuirii* [subl. aut.]." (Tohăneanu, Bulza 1976, 144).

Referințe bibliografice

Addison, J. T. 2003. *Viaţa după moarte în credinţele omenirii*, ediţia a doua. Traducere din limba franceză: Victoria Comnea & Dan Dumbrăveanu. Bucureşti: Herald.

Evdokimov, Paul. [f.a.]. *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*. Traducere, prefaţă şi note: Teodor Baconsky. Bucureşti: Anastasia.

Ruști, Doina. 2002. *Dicţionar de teme şi simboluri din literatura română*. Bucureşti: Univers Enciclopedic.

Stăniloae, Dumitru. 2001. *Reflecţii despre spiritualitatea poporului român*. Bucureşti: Elion.

Stăniloae, Dumitru. 2003. *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. I, ediţia a III-a. Bucureşti: Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Tohăneanu, G. I., Bulza, Teodor. 1976. *O seamă de cuvinte românești*. Timișoara: Facla.

Surse

CA = Dorz, Traian. 2006. *Cântarea Anilor*. Sibiu: „Oastea Domnului".

CBir = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Biruinţei*. Sibiu: „Oastea Domnului".

CCm = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Cântărilor mele*. Sibiu: „Oastea Domnului".

CCnţ = Dorz, Traian. 2008. *Cântările Căinţei*. Sibiu: „Oastea Domnului".

CDin = Dorz, Traian. 2004. *Cântările Dintâi*. Sibiu: „Oastea Domnului".

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)

CDr = Dorz, Traian. *Cântări de Drum*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CE = Dorz, Traian. 2008. *Cântările Eterne*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CÎnv = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Învierii*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CM = Dorz, Traian. 1998. *Cântă-mi, mamă*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CNoi = Dorz, Traian. 2008. *Cântări Noi*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CP = Dorz, Traian. *Cântările Psalmilor*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CR = Dorz, Traian. *Cântările Roadelor*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CS = Dorz, Traian. *Cântări de Sus*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CUit = Dorz, Traian. 2008. *Cântări Uitate*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CUrm = Dorz, Traian. 2007. *Cântările din Urmă*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CVeşn = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Veşniciei*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
CViit = Dorz, Traian. 2008. *Cântarea Viitoare*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
EP = Dorz, Traian. 2010. *Eternele poeme*. Sibiu: „Oastea Domnului”.
O = Dorz, Traian. 2005. *Osana, Osana*. Sibiu: „Oastea Domnului”.

BDD-A31329
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:54:30 UTC)